

Nem bírta hát tovább. A test az bírta volna még, a lélek szétszakadt. – Akkor velem találkozott volna, de már nem jött el. Inkább oda indult, hová régóta tervezte. Mert sosem volt itt egészen, sohasem érezte azonosságát evilági árnyképével, nevével, még születési dátumával sem: kötetein, a lexikonokban más év és nap szerepel, mint az anyakönyvben. Mindenszentek napján született, a halál jegyében, mely életének jegye lett, s poézisének legfőbb tárgya.

Hosszú nap el, Halotti pompa, Nincstelenség, a költői-írói kiteljesedés és egyben a tragikus komorság eluralkodásának stációi. Mindig fentebb hágott és mélyebbre került. Elfeledett szövegvilágokat felfedezve és átformálva nyelvet teremtett mélységeinek, s megírta, mint fedezett fel szövegvilágokat és formálta át azokat Kölcsey a *Vanitatum vanitas*ban, nyelvet teremtve a világ hiábavalóságának újbóli elmondásához. Mindennapjainak részesei voltak két-háromszáz éve élt ismert és kevésbé ismert emberek, akiknek a kéziratait kiadta és szövegeit olvasta, s közben hangot és nyelvet talált a maga számára. Tudós és alkotó mélységes egységben volt benne, vers, dráma, regény avagy tanulmány, kritikai kiadás egyazon látással, az ő különleges szövegérzékével készült.

Szöszölök még kicsit, mondogatta, ha kérdeztük, hogy halad. Vers, dráma, regény avagy tanulmány, kritikai kiadás mind csak szöszölés volt. Szeretett szöszölni a szövegekkel, ezt szerette igazán, de a kedvesen játékos kifejezésben önirónia bujkált, kérdőjelet illetéven foglalatossága tulajdonképpen értelme mellé. Úgy alkotott, hogy közben képtelen volt elnyomni magában Kölcsey hangját, amint azt ismételteti, mind csak hiábavaló. Szakmai megbeszélések holtpontjain, megoldatlan szövegkiadási problémákon közösen töprengvén szelíd mosollyal nyugtatgatott minket, semmi baj, úgysem olvassa senki ezeket.

S mégis csinálta. Csinálta, mert feladat volt, mert valamit kellett csinálni, s mert ezt szerette és tudta csinálni. Szöszölt saját szövegeivel, a másokéval, s mint egyetemi oktató, a hallgatókéval. Halkszavú, töprengő tanár volt. Hangját, megköszörülve torkát, időnként felemelte, eszébe jutván, hogy a terem végében talán nem is hallják. Aztán elhalkult újra. Megérte fülelni, kivételes érzékenységű, szuverén és egyedi irodalomértés volt az övé. Hallgatói majd elmondhatják unokáiknak, mikor azok már az ő költészetét tanulják, hogy sok éve tőle hallgattak irodalmat Debrecenben.

Szeretett tanár, barát, kolléga, elismert kutató, kimagaslóan sikeres író, költő. Díjai, kitüntető címei ugyanúgy hosszan sorolhatóak, mint kötetei és az azokról szóló méltatások. Akkor pedig miért? Talán épp azért. Beteg volt. Túl nagyra nőtt a belső és külső közötti távolság. Nem bírta hát. „A mély depresszió – írja – olyasmi, mint a halál. Mintha egy tökéletesen szigetelt üveglak mögött állna. Nem ér el hozzá semmi. Figyeli, ahogy az élet elvonul előtte. Az élet, amely valahol kint van, ott, túl a biztonságot adó üvegen. Majdnem szomorú, ahogy látja elsuhanni saját életét.” Az élet suhant, egyre csak, s egyre inkább el.

Utóbbi köteteit ceruzával dedikálta, az egyiket így: „Csak nem elolvasni. Azonnal kiradírozni. Kidobni.” Segélykiáltás, vagy inkább közlése a sorsszerűnek. A kiradírozható írás az önfelszámoló személyiséget szólaltatja meg, azt súgja: talán eltűnök hirtelen. S eltűnt. Íme, hát meglegelte hazáját. Beteg volt. Önvád és önfelmentés között függünk végérvényesen. Csak a könyv marad meg, ha olvassuk.